

na tak pogovor. Opravljanje naredi vedno neprijeten vtis in ko se odstraniš, bodo opravljali tebe.

Pri jedi se ti vedno lahko prigodi, da dobiš kako nežnana jed. Počakaj in glej, kako bodo jedli drugi, ako pa tega ne moreš, povej odkritosrčno, da te jedi še ne poznaš in ti bo gospa ali gospod povedala. Bolje, kakor pa da bi se z nerodnostjo osmešil.

Ne ponujaj nikdar nikomur niti jedi, niti kaj drugega več kot kvečjemu dvakrat. Drugače je lahko tvoja vsiljivost nadležna in vedenje neolikano. Zlasti pa še jedi in pijače ne smeš ponujati nikdar. Gost naj vidi, da je pripravljeno in mu je na razpolago, več pa ničesar. Ako z jedjo in pijačo siliš, izgleda kot da pripisuješ temu preveliko važnost, kar je neolikano. Jed in pijača in sploh vse naravne funkcije človeškega telesa morajo igrati v družbi in v javnosti kar najmanjšo vlogo. O tem ne govori tudi nikdar brez potrebe.

Sploh se varuj vedno prekrepekega nastopa. Ne hodi pretrdo, ne govori preglasno, ne stiskaj krepko roke, ne smej se iz vsega grla itd.

Naše inteligentnejše ženske in dekleta padejo navadno v dva nasprotna ekstrema. Ali hočejo pokazati, da so olikane in zaidejo vsled tega v pretiranost in prisiljenost v govorjenju in v obnašanju, ali pa so tako boječe, naivne in smešne. Mnogo je tega kriva neprimerna vzgoja. Tudi ženska se mora v družbi vesti naravno in neprisiljeno, primerno svoji vzgoji, premoženju in družabnemu stališču.

V mešani družbi se nikdar ne govori o veri, politiki in bolezni.

V nekaterih malenkostih smo pač lahko drugačnega mnenja, kakor pisatelj gori navedene knjige. Tako n. pr. je nejasno, kaj pomeni stavke: „Če se po kaki pojedini ali večerni prireditvi aranžira ples, porabi najbližjo priliko in izgovor, da družbo zapustiš, ali pa „po francosko“ izgineš.“ Namreč, ako povabljenec ne zna plesati. — „Po francosko“ izginiti pač ni nikdar lepo in v našem slučaju tudi nepotrebno. K soirejam dame ne prihajajo v promenadnih toaletah, sir se navadno ne je tako, kot opisuje pisatelj in takih malenkosti več. A to le mimogrede. To tudi ne zmanjšuje vrednosti in pomena te knjige. Dr. L. L.

Alešovec Jakob: Kako sem se jaz likal. Drugi, popravljeni natis, priredil Jožef Volc, III. zvezek. V Ljubljani 1910. Založila Katoliška Bukvarna. Koncem knjige je pridejan kratek životopis pisatelja Alešovca. S tem tretjim zvezkom je izšlo celotno delo „Kako sem se jaz likal“. Dobro je bilo, da je Katoliška Bukvarna oživela našega najboljšega poljudnega pisatelja, ki ga doslej še nihče ni dosegel v pristnem slovenskem humorju, bodeči zabavlji in krepki izvirnosti. „Kako sem se jaz likal“ ter „Ljubljanske slike“ bodo ostale v našem slovstvu in se bodo čitale med širokimi krogi, dasiravno je že izginil duh in razmere, ki jih opisuje Alešovec. „Povest slovenskega trpina“ se je tekom zadnjih desetletij sicer znatno izpremenila, vkljub temu se bo Alešovčeva povest še dolgo čitala in bo ostala med nami, ne samo kot proizvod našega slovstva, ampak tudi kot slika iz naše kulturne zgodovine.

Janko Dolžan: Iz dnevnika malega porodneža. Ameriška humoreska, prirejena po angleškem izvirniku. Ljubljana 1910. Založila Katoliška Bukvarna. Ljudske knjižnice 12. zvezek. — Jezik je

lep, lahko tekoč in čist, vsebina prijetna, polna živahnega humorja. Knjiga se bo s prijetnostjo čitala v utrujenih urah po napornejšem delu.

F. M. Dostojevskij: Igralec. Roman iz spominov mladeniča, poslovenil R. K. Trst 1909. Tiskala in založila tiskarna „Edinost“. Dostojevskij ni neznane med nami. Prestavljenih imamo na naš jezik že nekaj njegovih boljših del: „Ponižani in razžaljeni“, „Zločin in kazen“ itd. Doba Dostojevskega je že prešla in realizem se je v slovstvu preživel. Vendar imajo njegovi spisi trajno vrednost, kot proizvodi enega izmed glavnih predstavitev te šole, pa tudi raditega, ker je globoko posegel v razvoj človeškega duha in prinesel mnogo novih prvin v svetovno literaturo. Dostojevskij je „pisatelj groze“, ki riše mojstrsko temne strani človeške notranjosti. Prijetno berilo za kratek čas ni, njegova globoka psihologija bo pa marsikoga zanimala. Gori navedena knjiga ne spada med njegova najboljša dela.

Ks. Sándor-Gjalski: Jurkica Agićeva. Po-vest, prevedel Fr. Orel. Trst 1910. Založila in natisnila tiskarna „Edinost“. — Nekoč se je razpravljalo na Slovenskem, ali kaže prevajati iz hrvaškega jezika na slovenski, ali ne? Sedaj je to vprašanje menda že rešeno. Za ljudstvo moramo brez dvoma prevajati, izobraženstvo se pa lahko neposredno poslužuje hrvaških izvirnikov. Zeleti bi pa bilo, da bi se pri prevajanju izbirala dela, ki neposredno zblizujejo narod z narodom in seznanjajo Slovence s hrvaškim ljudstvom, njegovim značajem, življenjem in preteklostjo. V našem prevodu je jezik nekako trd, beseda teče počasi in vidi se, da se pisatelj ni mogel lahko osamosvojiti od izvirnika. Zanimivi so pa razni prizori iz hrvaškega značaja in razni pojavi hrvaške duše.

1910

Hrvaška.

Pretežna večina hrvaških pisateljev se zbira sedaj v „Društvu hrvaških književnikov v Zagrebu.“ Društvo izdaja leposlovni mesečnik „Savremenik“, ki je postal tudi glasilo Hrvaške Matice in je sedaj najboljši in pravzaprav edini hrvaški leposlovni list. „Hrvatska smotra“ je namreč nedavno prenehala izhajati, „Prosvjeta“ pa nima večjega umetniškega pomena.

Poleg mesečnika „Savremenik“ izdaja „Društvo hrvaških književnikov“ tudi še zbirko novejših hrvaških pisateljev, na leto po šest zvezkov, obsegajoč vsak približno deset pol. Ta zbirka je začela redno izhajati lansko leto in je dosedaj izšlo vsega skupaj osem zvezkov. Posamezni zvezki veljajo po 2 kroni, naročnina za celo leto 9 kron, za naročnike „Savremenika“ 6 kron.

Doslej je izšlo:

Dinko Šimunović: Mrkodol. — To je zbirka novel, ki so bile razen ene že natisnjene v Zaderskem „Lovoru“ in v zagrebškem „Savremeniku“. Šimunović spada med najnadarjenejšje mlajše hrvaške pisatelje. Po poklicu je učitelj, doma iz Knina. Napisal je mnogo člankov iz pedagogike in se udeleževal gibanja hrvaškega učiteljstva.

Dragutin M. Domjanić: Pjesme. — Domjanić je potomec stare hrvaške plemiške rodbine, ki

je igrala vlogo v hrvaški zgodovini in se zanimala za književnost. Gjalski v svojih povestih in Vojnović v svojih dramah sta nam rekonstruirala življenje po starih hrvaških plemiških dvorih, Domjanić je pa sam izšel iz takega dvora in ga nam predstavil neposredno v svojih pesmih. Po poklicu je doktor prava in sodnik v Zagrebu. Pesmi zlagati je pričel že jako

iz življenja hrvaškega naroda v hrvaški narodni duši. Njegovo življenje in delovanje se je razvijalo v jako neugodnih zunanjih okoliščinah.

Josip Kozarac: **Male pripoviesti**. I. zvezek. — S tem zvezkom je pričelo društvo zbirati spise znanega starejšega hrvaškega pisatelja. Na mesto uvoda stoji pisateljeva avtobiografija. Josip Kozarac

NIKITA, KRALJ ČRNOGORSKI

MILENA, KRALJICA ČRNOGORSKA

zgodaj, toda jih ni takoj priobčeval. Poleg pesmi je napisal tudi nekaj črtic in književnih ocen, zlasti iz slovenske književnosti. Prevedel je nekaj Heineja, Verlaina, Tolstoja. Njegovi vzori so: Heine, Verlaine, Maeterlinck, Gogolj, Lermontov, Andrejev, Puškin, Dostojevski, Nadson.

M. Nehajev: **„Bieg, poviest jednog našeg čovjeka.“** Nehajev je še primeroma mlad, nima še popolnoma 30 let, a je jako plodovit pisatelj. Rodil se je v starem uskoškem gnezdu Senju na Primorju. Oče mu je bil Čeh, a mati iz stare primorske rodbine Poličev. Po poklicu je doktor filozofije, bil je gimnazijski suplent in sedaj je asistent na deželnem agrikulturnokemičnem zavodu v Križevcih. Prvič je dal v tisk neko pesmico leta 1889., ko je imel komaj deset let. Kot dijak je sodeloval pri litografiranem dijaškem listu „Nada“, katerega je nekaj časa tudi urejeval skupaj z V. Jelovškom. Potem je začel razne svoje spise priobčevati v raznih hrvaških listih. Napisal je tudi nekaj dram. „Život“ se je igral v zagrebškem gledališču. Leta 1905. je bil urednik „Obzora“ in je dosegel, da je pričel ta list prvi med jugoslovanskimi časniki izhajati po dvakrat na dan. Sedaj je Nehajev stalni sotrudnik „Savremenika“.

Jure Turič: **Igra životom.** — Ta knjiga je zbirka novel, ki so bile večinoma že natisnjene po drugih listih. Turič je potomec stare ličke rodbine, ki je imela že več članov, ki so se pečali s slovstvom. Po poklicu je učitelj in zanimajo ga predvsem šolska in pedagoška vprašanja. Zlasti se peča z vprašanjem, kako bi se preosnovala šola tako, da bi dajala zdravo inteligenco in dvignila gospodarsko in moralno stanje ljudstva. V leposlovnih spisih razpravlja predvsem razmerje tuje in odtujene inteligence do ljudskih slojev. Drugi predmet njegovim leposlovnim spisom je, da išče vzroke raznih neugodnih pojavov

je eden najboljših predstavitev realizma v hrvaški književnosti. Opisuje življenje in razmere Slavoncev s krepkimi, živahnimi potezami. Odkriva napake ljudstva in kaže, kako se je treba popraviti. Njegovi spisi so torej prepojeni s socialnim duhom.

Vladimir Lunaček: **Četiri aktovke.** — Mladi hrvaški pisatelj in sotrudnik „Savremenika“ razpravlja v štirih kratkih enodejankah boj ženske med dolžnostjo in nagnjenjem. Za moto si je vzel Goethejev verz: „Vom Weib denkt schlecht nur, der es viel mißbraucht.“

MIRKO, KRALJEVIČ ČRNOGORSKI

Letos sta izšla doslej dva zvezka, namreč:

Ante Kovačić: **Sabrane pripoviesti.** — Tega pisatelja je šele najmlajša generacija hrvaških pisateljev potegnila iz pozabljenosti, v katero je padel. Kovačić je bil proti Šenoi in njegovemu krogu prvo-

borilec naturalizma. Neki roman, katerega je napisal v „Viencu“, je izzval ostro kritiko rektorja Bauerja in hrvaške duhovščine sploh in povzročil, da so se pričela obravnavati na tem polju načelna vprašanja. Bil je buren, strasten in nemiren človek, ki je s svojim ostrim sarkazmom obdelal vsakega in razburil proti sebi vse. Umrl je še mlad, 34 let star, v norišnici.

Branimir Livadić: Novele. — Ravno kar je izšla zbirka novel urednika „Savremenika“, Branimirja Livadića. Pisatelj je doma iz Samobora, potomec stare hrvaške plemiške rodbine. Njegov oče se je udeleževal ilirskega gibanja in je zlagal hrvaške domoljubne pesmi. Livadić je pričel zlagati pesmice že

v prvem gimnazijskem razredu, a v četrtem razredu je moral v šoli stati v kotu za kazen, ker ga je profesor zasačil, da je napisal neko povest z zaljubljenim predmetom. Po poklicu je doktor filozofije in gimnazijski profesor v Zagrebu. Udeleževal se je živahno boja mladih hrvaških literatov proti starim, ki se je končal nedavno s popolno zmago mladinov. Livadić je že tri leta „Obzorov“ glediški kritik, kateri list pri naša najboljše in najnatančnejše ocene o hrvaškem gledišču.

Za letošnje leto je naznanjeno še: Ivo Vojnović: „Pripoviesti“, Vl. Nazor: „Pjesmi“, M. Lisićar: „Novele“, in še eno, najbrže dramsko delo.

Glasba.

Novi Akordi. Zbornik za vokalno in instrumentalno glasbo. Urejuje dr. Gojmir Krek. IX. letnik, št. 5. Ta številka ima mnogo skladb in bogato, 16 strani obsegajočo književno prilogo. Skladbe so sledeče: 1. Anton Dobronić: „Intermezzo“ za klavir. Skladatelj, ki ga topot prvič nahajamo v „Novih Akordih“, se nam s svojim Intermezom prezentira kot solidno izvežban glasbenik. Njegova skladba, dasi kratka, se odlikuje po dokaj bogati harmoniki, in so posamni glasovi — kolikor jih je pač v prosto polifonem, takozvanem „poliodnem“ stavku mogoče zasledovati, peljani zelo samostojno. 2. P. Hugolin Sattner: „Ribička“, samospjev za en glas (sopran ali tenor) in klavir. Tudi p. Hugolin se je s svojo „Ribičko“ prvič oglašil v „Novih Akordih“. Če bo list prinesel še več takih pesmi, bodisi iz peresa p. Hugolinovega, bodisi od kogarkoli, mu smemo le čestitati. To je v resnici glasba, ki nas razvedri in nam ure življenja posladi. Kako prijazno teče melodija, kako mične so medigre, koliko različnih motivov in vendar kaka enotnost! Sattnerju se vidi, da napreduje od dne do dne; a obenem ne zamejuje tega, česar se je naučil od klasičnih mojstrov. 3. Stanko Premrl: „Pesem žerjavov“, mešan zbor, posvečen velezaslužnemu glasbenemu ravnatelju g. Fr. Gerbiću o priliki sedemdesetletnice. Oceno svoje skladbe prepuščam

drugim kritikom. 4. Ivan Nep. pl. Zajc: „Pjesma Slavulja“ iz opere „Pan Twardowski“ za ženski četverospjev in klavir. Lahka, v narodnem duhu zložena skladba, v kateri prav lepo harmonirata zbor in spremljanje. Zbor poje tri kitice zapored enako, oziroma tretja je malo krajša od prvih dveh, a ima pri sklepu slovesno kodo. Spremljanje je zloženo v variacijah. Na str. 60 v III. sistemu za klavir je tiskovna pomota. Zadnji takt mora igrati leva roka takole:

5. Ivan Laharnar: „Spomin“, za mešan zbor. Ta zbor je preprost, a vendar ne starokopiten. Laharnar se sicer počasi razvija, a se. V tem zborčku kaže v harmoničnem, ozir. modulatoričnem oziru že precejšen napredek. Le eno mesto se mi zdi nekoliko prazno, namreč druga osminka v 1. taktu 3. sistema. Tu bi za tenor in bas bilo bolje kaj takega-le:

Stanko Premrl.

To in ono.

Ivan vitez Trnski. Istega dne, 30. junija, ko je prvi ilirski pesnik, naš rojak Stanko Vraz, pred sto leti v Cerovcu zagledal luč sveta, je umrl letos, stoletje pozneje, poslednji ilirec Ivan vitez Trnski. Pokojnik je bil rojen v Rači belovarske županije kot sin ljudskega učitelja. Starše je izgubil že v zgodnji mladosti: očeta, ko je bil enajst, in mater, ko je bil 15 let star, brate pa še poprej. Siroto je sprejel zagrebški škof Maksimilijan Alagović v zagrebško sirotišnico, kjer je deček vrlo napredoval v učenju. Kot dijak je prišel nekoč v Gajevo „Novinarnico“ po „Novine“. Tu se je seznanil mladenič z ilirskim pisateljem Dragotinom Rakovcem

in z Gajem samim, ki sta ga tako navdušila, da se je nadarjeni dijak takoj pridružil ilirskemu krogu in že v 14. številki „Danice“ l. 1835. je zagledal dne 11. aprila luč sveta njegov prvi kratki sestavek „Konj Kosciuškov“. Ko je dovršil gimnazijo, ni imel sredstev za daljnje šole in je poučeval nekaj časa zasebno sinove hrvaških in ogrskih plemenitašev. Slednjič je dobil l. 1837. podporo krajiške vlade, da je mogel iti na vseučilišče v Gradec. Tu se je seznanil z navdušenimi Ilirci Trstenjakom, Muršcem in Lovrićem. Študiral je tudi estetiko in poslušal predavanja genialnega Muharja, ki je nekoč silno vplival tudi na Gaja. Tu je pre-